

Matěj Stropnický

Myslet socialismus bez tanků

Diskurzivní analýza pojetí a úlohy svobody slova v různých interpretacích československého roku 1968

Abstrakt

Postavením svobody projevu v československém roce 1968 do středu svého zájmu, snaží se práce překonat rozšířený interpretační nihilismus jeho významu plynoucí z traumatu způsobeného příchodem vojsk a následnou okupací. Svobodu slova a její úlohu v osmašedesátém – klíčovou pro nové zhodnocení tehdejších událostí – diskutuje autor srovnáváním různých dobových přístupů i od nich odvinutých interpretačních rámců až do současnosti. Mezi ty základní v práci sledované patří: *dogmatický* přístup odhalující ve svobodě projevu sdělovacích prostředků během *Pražského jara* organizovaný zdroj *kontrarevoluce*; *reformní* pojetí svobody projevu jako nedílné součásti *reformy*, ale i jako nástroj jejího prosazení, který se postupně *reformátorům* vymyká a stává se politickou mocí nekontrolovatelnou kontrolou politické moci; *realistickou* kritiku svobody projevu dotýkající se tématu odpovědnosti novinářů, přeceňujících svou vlastní úlohu; zkoumá postoje *nepojmenovaných*, tedy nečlenů komunistické strany, kteří využívají svobody projevu k sebepojmenování a ve vztahu k režimu jako ohnisko subverze; a konečně koncepci *radikálně-demokratickou*, která pojímá svobodu slova jako integrální předpoklad své politiky, ale zároveň se jejím prostřednictvím pokouší rekonstituovat společnost znovu jako autonomní dějinný subjekt. Práce konfliktně diskutuje dobové texty, dokumenty, i pozdější analytickou, historickou i memoárovou literaturu (např. Pithart, 1990; Hoppe, 2009) a zároveň hledá ve sledovaném období inspiraci pro dnešek a pro budoucnost.